DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 1
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 1)

1. Aşağıdaki deneme parçasını okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Ninninin Sözlüğü***
>
> *Beşikteki bebek henüz tek kelime bilmez. Annesinin "Uyusun da büyüsün ninni" diye başlayan sesini duyduğunda ne uyumanın ne de büyümenin anlamını bilir. Yine de susar, gözkapakları ağırlaşır. Demek ki söz, anlamı kavranmadan da bir yere ulaşabiliyor.*
>
> *Ninni haber vermez. "Yarın hava yağmurlu olacak." cümlesi gibi bir bilgi taşımaz; taşıdığı şey bir sıcaklık, bir güvendir. Ninnide sözcükler anlamlarını bir kenara bırakıp sesleriyle konuşur: Aynı ezgi döner, aynı uyak geri gelir, ses alçalır ve yükselir. Gündelik konuşmada sözcük bir taşıyıcıdır, yükünü bırakınca unutulur. Ninnide ise sözcük, söylendiği anın kendisi olur.*
>
> *Belki de bu yüzden en eski şiirlerimiz yazılmadan önce söylenmiştir. Türkü de mani de ağıt da önce bir sesin içinde yaşamış, sonra kâğıda geçmiştir. Edebî sözün inceliği yalnızca ne dediğinde değil, nasıl dediğindedir; ses, ölçü ve tekrar, anlamın taşıyamadığı yükü taşır. Bebek bunu ilk ninnisinde öğrenir, biz ise büyüdükçe unuturuz.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Yazar ninniyi gündelik konuşmadan hangi yönleriyle ayırmaktadır? Metinden hareketle **iki** farkı kendi cümlelerinizle yazınız.

1.2. Aşağıdaki tabloda metinden alınan iki ifade verilmiştir. Her ifadenin metinde taşıdığı anlamı tabloya yazınız.

Metindeki ifade	Metinde taşıdığı anlam
"sesleriyle konuşur"	
"anlamın taşıyamadığı yükü taşır"	

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

1.3. Yazar, ikinci paragraftaki "Yarın hava yağmurlu olacak." cümlesini yalnızca bilgi veren gündelik dile örnek olarak vermiştir. Bu cümleyi, aynı durumu sezdiren ve **en az bir edebî sanat** (benzetme, kişileştirme, konuşturma, abartma, zıtlık vb.) içeren bir cümleye dönüştürünüz. Kullandığınız edebî sanatın adını yazınız.

2. Aşağıdaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Bülbül***
>
> *Gülşende gülün rengi solunca ağlar bülbül,*
> *Şebnem gibi gözleri dolunca ağlar bülbül.*
>
> *Bahar göçüp bağ ıssız kalınca ağlar bülbül,*
> *Dalda diken, yerde yaprak bulunca ağlar bülbül.*
>
> *Aşk odu sinesini sarınca ağlar bülbül,*
> *Kimseler dinlemez, dil susunca ağlar bülbül.*
>
> *Sanma ki bu yanık ses yalnız bir kuşa ait,*
> *Gönül de bülbül olur, yâr gidince ağlar.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*
>
> *Sözlükçe: gülşen: gül bahçesi · şebnem: çiy · od: ateş · sine: göğüs, gönül · yâr: sevgili*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Aşağıdaki tabloda şiirden alınan ifadeler verilmiştir. Her ifadenin şiirdeki bağlam anlamını ve okurda

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

uyandırdığı çağrışımı tabloya yazınız.

İfade	Bağlam anlamı	Uyandırdığı çağrışım
gülün rengi solunca		
bahar göçüp		
aşk odu		

2.2. Şiirin ilk üç beytinden hareketle bülbülün ağlamasına yol açan **iki** nedeni yazınız. Her nedeni şiirden **bir** dizeyle destekleyiniz.

2.3. Son beyitte şiirin söyleyişinde bir değişiklik olur. Bu beyitte bülbülün ağlayışı kime bağlanmaktadır? Buradan hareketle şiirin **örtük iletisini** bir cümleyle yazınız.

3. Aşağıdaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Sabah Fırını***
>
> *Sokak daha uyanmadan yanar fırının ışığı,*
> *Buğulu camda titrer sarı bir sıcaklık.*
> *Kürek girer, kürek çıkar, çıtırdar ekmeğin kabuğu,*
> *Bir koku sokulur yorganlara, uyanır mahalle yavaşça.*
>
> *Simitçi tablasını yükler omzuna,*
> *Eşikte kedi bekler payını.*
> *Sanki bütün sokak bir somun ekmekte*
> *Bölüşür o ilk sıcaklığı.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Bir öğrenci, "Sabah Fırını" şiirini betimleme paragrafına dönüştürmek için aşağıdaki taslağı yazmıştır. Taslaktaki numaralı cümlelerin **her birinde bir** yazım ya da noktalama yanlışı vardır.

> ***Öğrencinin taslağı***
>
> *(1) Sabah'ın ilk ışıkları henüz sokağa düşmemişti ama mahalle fırınının penceresi çoktan aydınlanmıştı. (2) Buğulu camın ardında simitler poğaçalar ve somunlar sıra sıra diziliyordu. (3) Fırının ustası hasan uzun küreğini ateşe daldırıp çıkarıyordu. (4) Kabuğu çıtırdayan ekmeklerin kokusu yorganların altındaki herkeze ulaşıyordu. (5) Eşikte bekleyen kedi bile bu kokuya karşı birşey yapamıyordu. (6) Bu sıcaklığı paylaşmak istemeyen varmı?*

Her cümledeki yanlışı bulup doğru biçimini ve uyulmayan kuralı tabloya yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Cümle	Doğru biçim	Uyulmayan kural
1		
2		
3		
4		
5		
6		

3.2. "Sabah Fırını" şiirindeki fırını bu kez **akşam, kapanış saatinde** düşünerek **5–7 cümlelik** bir betimleme paragrafı yazınız. Paragrafınızda aşağıdaki ölçütlere uyunuz:

- Fırını belirginleştiren en az **iki duyuya** (görme, işitme, koklama, dokunma, tatma) ait ayrıntı kullanınız.
- En az **bir** benzetme ya da kişileştirme yapınız.
- Şiirden en az **iki** sözcüğü (ör. buğulu, kürek, eşik, tabla, somun) paragrafınızda kullanınız.
- Paragrafınız tek bir ana duygu etrafında kurulmalı, giriş ve gelişme cümleleri belirgin olmalıdır.
- Yazım ve noktalama kurallarına uyunuz.

4. Aşağıdaki hikâye parçasını okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Kavşak***
>
> *Babasının elinde bavuluyla yürüyüp gittiği o köy kavşağını Murat hiç unutamamıştı. Babasının sırtı giderek küçülmüş, yol onu yutmuştu; bir daha da geri dönmemişti. O günden sonra Murat her kavşakta durur, sanki biri geri dönecekmiş gibi bir süre beklerdi.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Şehirde çalışmaya başladığında da bu alışkanlık sürdü. Her akşam iş çıkışı büyük kavşakta trafik ışıkları kırmızıya döndüğünde o da durur, çevresindeki yüzlere bakardı. Kimse onu tanımıyordu, o da kimseyi. Ama beklemenin kendisi ona tanıdık geliyordu, neredeyse sıcak.

Bir akşam yaşlı bir adam yanına yaklaştı: "Evladım, bir şey mi kaybettin?" Murat gülümsedi. "Hayır," dedi, "galiba yeni buluyorum." Adam anlamadı, yoluna devam etti. Ertesi akşam Murat kavşağa ışık yeşilken geldi ve yıllardır ilk kez arkasına bakmadan karşıya geçti.

(Sınav için yazılmış özgün metin)

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Aşağıdaki tabloda hikâyeye ait bazı kavramlar verilmiştir. Tablodaki boş hücreleri hikâyeden hareketle doldurunuz.

Kavram	Hikâyedeki karşılığı
Başkahraman	
Çatışma	
Konu	
Tema	

4.2. Yaşlı adamın sorusundan sonra Murat'ın davranışında bir değişiklik olur. Bu değişikliğin **nedenini** ve **sonucunu** hikâyeden birer kanıt göstererek açıklayınız.

5. Aşağıdaki anıyı okuyup soruları cevaplayınız.

Gölge Diken Adam

Ortaokula başladığım yılın sonbaharıydı. Komşumuz Rıza Amca bir sabah elinde küçük bir zeytin fidanıyla kapımızı çaldı, beni de bahçesine çağırdı. Birlikte çukuru kazdık, fidanı diktik, dibine can suyunu döktük. İşimiz bitince yetmişini çoktan geçmiş olan Rıza Amca toprağa bakıp güldü: "Bunun bol zeytinini ben göremem evladım."

Bu söz bana çok tuhaf gelmişti. İnsan, meyvesini göremeyeceği ağacı neden dikerdi? Günlerce annemi, babamı, öğretmenimi bu soruyla bunalttım; hiçbirinin cevabı içime sinmedi.

Hafta sonu Rıza Amca beni bahçesinin dibindeki yaşlı ceviz ağacının altına oturttu. "Bunu kim dikti, biliyor musun?" diye sordu. Bilmiyordum. "Ben de bilmiyorum," dedi, "ama altmış yıldır gölgesinde oturuyorum." O an sorumun cevabını buldum: Rıza Amca o sabah bir fidan değil, hiç tanımayacağı insanlar için bir gölge dikmişti. Bugün o zeytinin altından her geçişimde bunu yeniden düşünürüm.

(Sınav için yazılmış özgün metin)

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Bu metnin **anı** türünde yazıldığını gösteren **iki** özelliği yazınız. Her özelliği metinden bir ifadeyle destekleyiniz.

5.2. Metnin **ana düşüncesini** ve metindeki **bir yardımcı düşünceyi** yazınız.

6. Aşağıda iki özgün metin verilmiştir. Metinlerden biri hikâye, diğeri anı türündedir. Metinleri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Metin A — Kayıp Kelime***
>
> *Marangoz Halil Usta'nın yanına çırak girdiği ilk hafta Kerem, ustasının sık sık söylediği bir kelimeye takıldı: emek. Usta, bitmiş bir dolabın kapağını okşarken de bir müşteri pazarlık ederken de bu kelimeyi ağzından düşürmüyordu. Bir akşam Kerem dayanamadı: "Usta, emek dediğin ne ki? Çalışmak işte." Halil Usta cevap vermedi, köşedeki budaklı bir ceviz tahtasını gösterdi: "Bundan bir tabure yapacaksın. Bitince konuşuruz."*
>
> *Kerem tam üç hafta o tahtayla uğraştı. İki kez yanlış kesti, bir kez elini sıyırdı, geceleri zımpara sesini rüyasında duydu. Tabure bittiğinde ayakları hafifçe sallanıyordu ama onundu.*
>
> *Ertesi gün dükkâna gelen bir müşteri tabureyi eline alıp "Buna bu kadar para verilir mi?" diye güldü. Kerem'in yüzü kızardı; bir şey söylemek istedi ama sustu. Müşteri gidince Halil Usta göz ucuyla ona baktı: "Eee, emek neymiş?" Kerem tabureyi okşadı: "Çalışmak değilmiş usta," dedi, "çalıştığın şeye kendinden bir parça bırakmakmış."*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*
>
> ***Metin B — Sözlükteki Boşluk***
>
> *Lise ikinci sınıftaydım. Edebiyat öğretmenimiz bir gün tahtaya şu cümleyi yazdı: "Bazı kelimeler sözlükte değil, yaşanmışlıkta gizlidir." O sırada bu cümle bana anlamsız gelmişti. Sözlük, kelimelerin tam da siyah beyaz, sırayla durduğu yer değil miydi?*
>
> *Yıllar geçti. Babam hastalandığında ben başka bir şehirdeydim. Telefonda sesini duyunca içimde bir şey gerildi; o gerilmeye ne ad vereceğimi bilemedim. Ertesi gün eski sözlüğümü açıp "çaresizlik" kelimesini buldum. Tanımı doğruydu ama bana o telefon sesini, o gerilmeyi veremiyordu.*
>
> *O gün öğretmenimizin cümlesini anladım.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

6.1. Aşağıdaki karşılaştırma tablosunda boş bırakılan hücreleri iki metne dayanarak doldurunuz.

Ölçüt	Metin A	Metin B
Tür		
Gerçeklikle ilişkisi		
Anlamı aranan kelime		

6.2. İki metinde de bir kelimenin anlamı sözlük tanımıyla değil, yaşanan bir deneyimle kavranmaktadır. Bu ortak noktadan hareketle iki metnin **"Anlam Arayışı"** temasıyla ilişkisini **iki cümleyle** açıklayınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif